

‘Samen kunnen we de cyclus van
laaggeletterdheid
in gezinnen
doorbreken’

Eén op de negen ouders van minderjarige kinderen heeft moeite met lezen en schrijven. Stichting Lezen en Schrijven wil geboortezorgprofessionals bewustmaken van de omvang en gevolgen van laaggeletterdheid. “Want samen kunnen we de cyclus van laaggeletterdheid in gezinnen doorbreken.”

“Uit onderzoek weten we dat een taalbarrière tot slechtere perinatale uitkomsten leidt”, zegt Mattanja Bueno de Mesquita, klinisch verloskundige in het AmsterdamUMC. Ze is regiocoördinator van de Perinatale Audit voor de regio Noord-Holland/Flevoland. “Ook in onze regio zagen we dat taalbarrière of, breder, communicatie en informatie, hier mogelijk een rol in heeft gespeeld. Omdat we denken dat er verbeterpunten liggen, hebben we het onderwerp in regionale werkgroepen opgepakt.” In de regio van Bueno de Mesquita zijn vier werkgroepen actief. Ze werken aan empowerment van cliënten, empowerment van de zorgverleners, informatievoorziening en tolken. Saskia ten Houten is daar als adviseur vanuit Stichting Lezen en Schrijven bij betrokken. Daar is ze blij mee, want de stichting wil zoveel mogelijk geboortezorgprofessionals meekrijgen in de aanpak van laaggeletterdheid. Naast haar adviserende rol in de werkgroep

rond informatievoorziening leidt Ten Houten namens Stichting Lezen en Schrijven de Gemeentelijke Gezinsaanpak Geletterdheid (gezinsaanpak.nl). Tevens is ze betrokken bij het landelijke programma Kansrijke Start, dat dit jaar vijf jaar bestaat (kansrijkestartnl.nl). Ook in dit programma is taal een steeds belangrijker speerpunt geworden.

Cyclus doorbreken

“Laaggeletterdheid komt vaker voor dan je denkt”, zegt Ten Houten. “Tweeënhalf miljoen mensen in Nederland hebben moeite met lezen, schrijven en rekenen. Zij kunnen vaak ook slecht omgaan met computers en smartphones. Het is bekend dat laaggeletterdheid meestal gepaard gaat met lagere gezondheidsvaardigheden, armoede en schulden. Onderzoek laat bovendien zien dat laaggeletterdheid vaak overgedragen wordt van ouder op kind. Een cyclus die we graag willen doorbreken.”

Bron: lezenenschrijven.nl/beeldbank

Ten Houten denkt dat juist verloskundigen en kraamverzorgenden daar een rol in kunnen spelen. Zij zien jonge ouders gedurende een langere periode en bouwen een vertrouwensband met hen op. “Ik zie veel mogelijkheden als partijen rond jonge ouders samenwerken, de signalen van laaggeletterdheid herkennen en naar passende hulp verwijzen. Als het vanaf het prille begin goed gaat, heeft een kind veel meer kansen in het leven.”

Slechtere taalontwikkeling

De gevolgen van laaggeletterdheid zijn tweeledig. Informatie die je als zorgprofessional geeft, komt bij laaggeletterde mensen niet altijd goed over. Ten Houten: “Juist rond zwangerschap en bevalling geeft dat risico’s. Aanstaaende moeders kunnen bijvoorbeeld te laat aan de bel trekken. Of je krijgt een onvolledig beeld wanneer ze jouw vragen bij de intake niet goed begrijpen. Laaggeletterdheid kan echt gevolgen hebben voor de gezondheid van

moeder en kind.” Het tweede effect is de gemiddeld slechtere taalontwikkeling van kinderen in laaggeletterde gezinnen. “Veel ouders zijn zich niet bewust van hun rol in die taalontwikkeling.”

Signalen van laaggeletterdheid

Gezien de cijfers is de kans groot dat je als geboortezorgprofessional met laaggeletterde cliënten te maken krijgt. Bewustwording van de omvang van het probleem is volgens Stichting Lezen en Schrijven een belangrijke eerste stap. De stichting wil zorgprofessionals helpen om de signalen te herkennen, bespreekbaar te maken en hulp in gang te zetten.

Laaggeletterdheid komt vaker voor in gezinnen met een lagere sociaaleconomische status en bij anderstaligen. Er zijn meerdere signalen waarbij een belletje kan gaan rinkelen. Ten Houten noemt als eerste het niet invullen van formulieren en vertelt dat mensen daarvoor vaak een smoesje hebben. “Ze zeggen bijvoorbeeld dat ze hun bril zijn vergeten of vragen of jij het formulier wilt invullen. Ander opvallend gedrag is dat iemand nooit iets opschrijft, dus ook geen afspraken in haar telefoon. Daardoor verschijnen ze soms niet of te laat op afspraken. Ook als een moeder vaak dezelfde vragen stelt, of juist nooit vragen stelt, kan dat duiden op laaggeletterdheid.” Om signalen goed te leren herkennen, raadt Ten Houten de e-learning ‘Aanpak laaggeletterdheid’ aan. Die staat op de website van Stichting Lezen en Schrijven, duurt drie kwartier en is voor kraamverzorgenden geaccrediteerd.

Bespreekbaar maken

Bueno de Mesquita denkt dat veel verloskundigen en kraamverzorgenden graag willen helpen, maar

zich handelingsverlegen voelen. Hoe maak je je vermoeden van laaggeletterdheid op een goede manier bespreekbaar, zonder iemand voor de borst te stoten? Ten Houten begrijpt dat, want veel mensen schamen zich ervoor dat ze de Nederlandse taal niet goed machtig zijn. Ga er dus voorzichtig mee om, adviseert ze. Goede openingsvragen zijn bijvoorbeeld: Vind je het moeilijk om het formulier in te vullen? En: Zou je hier hulp bij willen?

De hulp waar ze op doelt is vaak te vinden in de bibliotheek of het buurthuis. Hier worden taalgroepen en -trainingen heel laagdrempelig aangeboden. “Het is fijn om het lokale aanbod goed in beeld te hebben, zodat je weet naar wie je kunt verwijzen”, zegt Ten Houten. Daar hebben mensen soms wel wat hulp bij nodig. Je kunt bijvoorbeeld samen op de website van de bibliotheek kijken en bellen om een afspraak te maken. Een klein duwtje in de rug kan uiteindelijk het verschil maken in iemands leven.”

Toegankelijk informatiemateriaal

Voor zorgprofessionals is het goed om te weten dat informatie in brochures, e-mails en op websites door laaggeletterde cliënten niet altijd goed begrepen wordt. Veel teksten kunnen volgens Ten Houten nog een stuk duidelijker en eenvoudiger. “Zet niet te veel informatie in één folder, houd het kort en overzichtelijk. Mocht je daar hulp bij willen, dan heeft Stichting ABC een team van ervaringsdeskundigen die graag meekijken. Let er ook op dat je de hoeveelheid informatie in een consult beperkt houdt. Soms is het beter om een extra consult in te plannen en de informatie te spreiden.”

Bueno de Mesquita: “Toegankelijke en begrijpelijke informatievoorziening is natuurlijk enorm belangrijk

Saskia ten Houten
Adviseur Stichting
Lezen en Schrijven

Bron: lezenenschrijven.nl/beeldbank

in de perinatale zorg. Wij constateerden in een van de werkgroepen dat er genoeg informatie beschikbaar is, maar dat het op veel verschillende plekken staat. Dan moet je als zorgverlener gaan zoeken en is het lastig om je cliënt naar de juiste informatie te verwijzen. We pleiten ervoor dat er landelijk één platform komt, waarvan je weet dat de informatie voor iedereen geschikt is.”

Samen aanpakken

“Ik zie in onze regio een groeiend enthousiasme bij zorgprofessionals voor verbetering van de zorg als

er sprake is van een taalbarrière”, vervolgt Bueno de Mesquita. “Maar we mogen nog meer awareness kweken.” Ten Houten: “Samen met alle partners die om ouders en kind heen staan, kunnen we de cyclus van laaggeletterdheid doorbreken. Op onze website staat veel informatie, maar zorgprofessionals mogen mij ook altijd persoonlijk benaderen: saskiatenhouten@lezenenschrijven.nl, 06 - 83 60 55 16. Zeker als je het in je praktijk dagelijks tegenkomt. Stichting Lezen en Schrijven kan je begeleiden of een training verzorgen.”